

Neplatnost rozhodčí doložky

Neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem. Eurokonformní výklad ustanovení zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném do 31. března 2012 ve spotřebitelských věcech vyžaduje, aby byla platnost rozhodčí doložky v soudním řízení přezkoumávána z úřední povinnosti i v případě, kdy spotřebitel neplatnost rozhodčí doložky v řízení před rozhodci nenamítl.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 2628/2010, ze dne 22.1.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce A. H., zastoupeného JUDr. I.H., advokátkou, se sídlem v P., proti žalované U. Leasing CZ, a.s., se sídlem v P., zastoupené JUDr. R.H., advokátem, se sídlem v P., o zrušení rozhodčího nálezu, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 7 pod sp. zn. 4 C 194/2008, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2009, č. j. 35 Co 495/2009-52, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2009, č. j. 35 Co 495/2009-52, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 19. května 2009, č. j. 4 C 194/2008-34, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 7 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 7 rozsudkem ze dne 19. května 2009, č. j. 4 C 194/2008-34, zamítl návrh na zrušení rozhodčího nálezu ze dne 21. dubna 2008, č. j. 45/2008, vydaného rozhodcem JUDr. S. K. ve věci žaloby společnosti U. Leasing CZ, a.s., proti A. H., o zaplacení částky 395 960 Kč s příslušenstvím, zamítl návrh na odložení vykonatelnosti napadeného rozhodčího nálezu a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně zjistil z odůvodnění uvedeného rozhodčího nálezu, že se v dané věci jedná o pohledávku žalované vyplývající z leasingové smlouvy ze dne 22. srpna 2002 uzavřené mezi žalovanou a K. Č. a že závazek z této smlouvy přešel na žalobce z titulu dědictví po jmenovaném, který dne 15. listopadu 2002 zemřel. Žalobce v rozhodčím řízení namítl promlčení uplatněného nároku, přičemž promlčecí lhůta začala podle jeho názoru běžet dne 16. prosince 2002. V této souvislosti dále uvedl, že práva a povinnosti z leasingové smlouvy nebylo možno převést na dědice ve smyslu článku 9 odst. 2 všeobecných podmínek leasingu, a proto tato smlouva v důsledku úmrtí leasingového nájemce zanikla. Soud prvního stupně dále zjistil, že žalovaná přípisem ze dne 12. února 2003 oznámila matce K. Č., že ke dni 15. listopadu 2002 odstoupila od leasingové smlouvy z důvodu úmrtí jmenovaného.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že mezi účastníky řízení byla uzavřena platná rozhodčí doložka jako součást leasingové smlouvy, práva a povinnosti přešly na žalobce, což bylo mimo jiné uznáno i v rozhodnutí o dědictví. Pouhé úmrtí leasingového nájemce totiž nemůže způsobit zánik leasingové smlouvy, když do práv a povinností nájemce mohou vstoupit jeho právní nástupci. Žalobce přitom v rozhodčím řízení neuplatnil důvod, pro nějž se nyní domáhá zrušení rozhodčího nálezu. V rozhodčím řízení uplatnil toliko námitku promlčení, ale nenamítl zánik rozhodčí doložky. Z těchto důvodů soud prvního stupně žalobu ve smyslu § 33 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZRŘ“), zamítl.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 8. prosince 2009, č. j. 35 Co 495/2009-52, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně s tím, že správné označení žalobce v rozhodčím řízení je U.Leasing CZ, a.s. (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem II).

Odvolací soud vyšel ze skutkového zjištění soudu prvního stupně, že žalovaná podala k rozhodci JUDr. S. K. návrh na zahájení rozhodčího řízení, v němž se domáhala úhrady částky 395 960 Kč jakožto nároku vyplývajícího z leasingové smlouvy uzavřené dne 22. srpna 2002 mezi ní a K. Č., když uvedený závazek přešel na žalobce děděním po K. Č., který dne 15. listopadu 2002 zemřel. Žalovaná postupovala podle článku 11 „všeobecných podmínek žalované pro finanční leasing ojetých vozidel“, které tvořily součást uzavřené leasingové smlouvy. V tomto článku se účastníci smlouvy dohodli, že veškeré spory vzniklé v souvislosti s leasingovou smlouvou budou rozhodovány rozhodcem vybraným návrhovatelem ze seznamu rozhodců vedeného při Asociaci leasingových společností ČR, tj. ze seznamu, v němž v době od 27. ledna 2004 do 31. prosince 2008 byl uveden JUDr. K.

Odvolací soud poukázal na skutečnost, že žalobce v žalobě na zrušení předmětného rozhodčího nálezu poukázal toliko na důvod upravený v § 31 písm. b) ZRŘ, jehož naplnění spatřoval ve skutečnosti, že rozhodčí smlouva byla ke dni 15. listopadu 2002 zrušena v souvislosti se zánikem leasingové smlouvy, jejíž byla součástí. Odvolací soud se proto platností rozhodčího nálezu zabýval pouze z pohledu případného naplnění tohoto důvodu. Zrušení rozhodčího nálezu z takového důvodu však podle závěru odvolacího soudu brání ustanovení § 33 téhož zákona, podle něhož soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c), jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé. Žalobce však v rozhodčím řízení nevznesl námitku zániku sjednané rozhodčí smlouvy, nýbrž ze skutečnosti, že došlo k úmrtí leasingového nájemce a práva a povinnosti nebylo možno převést ze smlouvy na právní nástupce (dědice) ve stanovené lhůtě, když k jiné dohodě nedošlo [čl. 9 odst. d) všeobecných podmínek leasingu], dovozoval zánik leasingové smlouvy a na tuto skutečnost vázal počátek běhu čtyřleté promlčecí doby. Odvolací soud zdůraznil, že neexistence námitky zániku rozhodčí smlouvy je zřejmá i z návrhu, který žalobce v závěru svého podání formuloval a v souladu s nímž se nejen nikterak nebránil tomu, aby předmětná věc byla rozhodnuta v rozhodčím řízení, nýbrž nadto sám navrhl, aby rozhodčí řízení vyústilo ve vydání rozhodčího nálezu, kterým bude uplatněný nárok rozhodcem zamítnut. Odvolací soud rovněž uvedl, že vychází-li v daném případě žalobcem uplatněný důvod z námitky zániku rozhodčí doložky v době před zahájením rozhodčího řízení a nikoliv z námitky jejího neplatného sjednání, nedopadá na posuzovanou věc závěr vyslovený v rozsudku Evropského soudního dvora ze dne 26. října 2006 vydaném ve věci E. M. M. C. vs. C. M. M. S., dle kterého směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993, o nepřiměřených podmínkách (zneužívajících klauzulích) ve spotřebitelských smlouvách, musí být vykládána v tom smyslu, že vyžaduje, aby vnitrostátní soud, kterému je předložena žaloba na neplatnost rozhodčího nálezu, posoudil neplatnost rozhodčí doložky a zrušil tento nále v důsledku toho, že uvedená dohoda obsahuje zneužívající klauzuli, i když spotřebitel neplatnost rozhodčí doložky uplatnil nikoli v rámci rozhodčího řízení, ale pouze v rámci žaloby na neplatnost. Odvolací soud dospěl ke stejnému závěru jako prvního stupně, že žalobce v řízení před rozhodcem nevznesl námitku zániku rozhodčí doložky.

Odvolací soud proto uzavřel, že z důvodu neexistence včasné žalobcovy námitky uplatněné v rozhodčím řízení ve smyslu § 33 ZRŘ nebylo možno žalobě vyhovět.

Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním. Jeho přípustnost založil na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále je „o. s. ř.“), přičemž uplatnil dovolací důvody upravené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř.

Dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. lze namítat, že řízení je postiženo vadou,

kteřá mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolatel tuto vadu spatřuje v tom, že se soud nezabýval ustanovením článku 9 odst. d) všeobecných podmínek leasingu, podle něhož smlouva zaniká, pokud ve stanovené lhůtě, kterým je jedno splátkové období (1 měsíc), nedojde k převodu práv a povinností na dědice. Vzhledem k tomu, že dědictví po zemřelém K. Č. bylo pravomocně skončeno ke dni 18. prosince 2007, tedy několik let po úmrtí leasingového nájemce, nemohla být v žádném případě práva a povinnosti převedena na jakéhokoli právního nástupce ve lhůtě dané jedním splátkovým obdobím. V souladu s tímto článkem tedy leasingová smlouva podle dovolatele skutečně zanikla. Další vada řízení spočívá podle názoru dovolatele v nedostatečném posouzení zániku leasingové smlouvy podle článku 4 všeobecných leasingových podmínek, když sama žalovaná v návrhu na vydání rozhodčího nálezů uváděla, že od předmětné smlouvy odstoupila pro neplacení leasingových splátek.

Nesprávné posouzení zániku leasingové smlouvy odvolacím soudem naplňuje podle dovolatele také dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Vzhledem k tomu, že došlo k zániku předmětné smlouvy, žalobce nemohl vstoupit do práv a povinností vyplývajících z leasingové smlouvy a pohledávka byla navíc promlčena. Z důvodu zániku leasingové smlouvy, jejíž nedílnou součástí byla i rozhodčí doložka, zanikla podle názoru dovolatele i tato rozhodčí doložka. Dovolatel má za to, že námitku zrušení rozhodčí smlouvy řádně ve smyslu § 33 ZRŘ uplatnil ve svém vyjádření k návrhu na vydání rozhodčího nálezů, tedy ještě předtím, než proběhlo jednání ve věci. Podle jeho názoru není podstatné, zda namítl výslovně zánik, zrušení či ukončení doložky či obecně smlouvy, neboť následek v každém případě odpovídá ustanovení § 31 písm. b) ZRŘ. Otázku aplikace tohoto ustanovení a otázku způsobu uplatnění žalobního důvodu ve smyslu tohoto ustanovení označuje dovolatel za otázku zásadního právního významu, která dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena a v napadeném rozhodnutí je řešena v rozporu s hmotným právem.

Dovolatel dále poukázal na členství rozhodce JUDr. S. K. v České leasingové a finanční asociaci, v níž je současně členem i žalovaná, a dovozuje z toho, že rozhodčí řízení bylo vedené ve prospěch žalované jako „spřízněné“ společnosti.

Dovolatel rovněž poukázal na „stanovisko“ Nejvyššího soudu České republiky z ledna roku 2010, podle něhož nemohou být soukromé společnosti v leasingových a jiných smlouvách uvedeny jako ty, jejichž rozhodci rozhodnou případný spor. V daném případě bylo v leasingové smlouvě, resp. v čl. 11 všeobecných podmínek leasingu stanoveno, že spory budou řešeny rozhodcem vybraným ze seznamu rozhodců vedeného při Asociaci leasingových společností ČR, nyní pod názvem Česká leasingová a finanční asociace. Je zřejmé, že jde právě o situaci, kterou měl na mysli Nejvyšší soud České republiky. Dovolatel proto navrhl zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání odkázala na své vyjádření k žalobě a vyjádření k odvolání žalobce, vyslovila svůj nesouhlas s odvoláním žalobce proti rozhodnutí o nařízení exekuce a s převodem jeho majetkových podílů na nemovitostech na třetí osoby. Dovolání hodnotí jako maření výkonu práva, žalobce dezinterpretuje skutkový stav věci a účelově polemizuje s právními závěry soudů obou stupňů. Žalovaná navrhla zamítnutí dovolání.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou, nejprve zkoumal, zda je dovolání přípustné.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, přípustné, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) tohoto ustanovení a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží. Předpokladem je, že řešení právní otázky mělo pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou právní otázku, na níž rozsudek odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení věci založen.

Nejvyšší soud po tomto přezkoumání dospěl k závěru, že dovolání je přípustné, neboť v dané věci se řeší otázka, která nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena.

Dovolání je i důvodné.

Odvolací soud žalobu zamítl, jelikož žalobce nevznesl v rozhodčím řízení námitku zániku rozhodčí doložky ve smyslu § 33 ZRŘ.

Odvolacímu soudu lze přisvědčit v tom, že s ohledem na zásadu autonomie rozhodčí doložky a její separace od smlouvy hlavní nelze vztáhnout automaticky námitku zániku leasingové smlouvy i na zánik rozhodčí doložky. Rozhodčí doložka je samostatným ujednáním ve smlouvě, tj. zánik smlouvy hlavní neznamená automaticky i zánik smlouvy rozhodčí. Pokud tedy v řízení před rozhodci nebyla uplatněna námitka zániku rozhodčí doložky, pak odvolací soud správně nemohl v řízení o zrušení rozhodčího nálezu s odkazem na § 33 ZRŘ řešit, zda rozhodčí smlouva zanikla. Nejvyšší soud se přitom ztotožňuje s důvody, pro které dospěl odvolací soud k závěru, že v daném případě žalobce skutečně námitku zrušení rozhodčí smlouvy ve smyslu ustanovení § 31 písm. b) ZRŘ nevznesl (ač mohl) v rozhodčím řízení nejpozději, než začal jednat ve věci samé. Nejvyšší soud v této souvislosti připomíná, že při svém rozhodování je vázán skutkovým zjištěním soudu prvního stupně a soudu odvolacího, když toto skutkové zjištění v případě dovolání, které může být přípustné pouze podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přezkoumávat nemůže. Irelevantní jsou tedy i námitky dovolatele, že odvolací soud se nevypořádal s námitkami, že leasingová smlouva zanikla a že v důsledku této skutečnosti zanikla i sjednaná rozhodčí doložka.

Dovatel dále namítl, že v leasingové smlouvě, resp. v článku 11 všeobecných podmínek leasingu, bylo stanoveno, že spory budou řešeny rozhodcem vybraným ze seznamu rozhodců vedeného při Asociaci leasingových společností ČR, nyní pod názvem Česká leasingová a finanční asociace. To je v rozporu se závěrem přijatým ve „stanovisku“ Nejvyššího soudu v lednu 2010, podle něhož soukromé společnosti nemohou být v leasingových a jiných smlouvách uvedeny jako ty, jejichž rozhodci rozhodnou případný spor. Dovatel tudíž namítá neplatnost rozhodčí doložky.

Pro posouzení této námitky je významné, že odvolací soud dospěl k závěru, že leasingová smlouva mezi právním předchůdcem žalobce a žalovanou byla uzavřena ve vztahu mezi spotřebitelem a podnikatelem (srov. v této souvislosti závěry odvolacího soudu na straně 4 odůvodnění jeho rozsudku ve vztahu k rozsudku Evropského soudního dvora ve věci M. C.).

Vzhledem k tomu, že jde o spor ze spotřebitelské smlouvy, je třeba respektovat požadavek na eurokonformní výklad a aplikaci ustanovení zákona o rozhodčím řízení ve smyslu směrnice Rady 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále též jako „Směrnice“), a judikatury Soudního dvora Evropské unie (dále též jako „SDEU“) v těchto věcech.

Podle čl. 3 Směrnice je za nepřiměřenou smluvní podmínku považována taková, která nebyla individuálně sjednána, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele. Podmínka je vždy považována za nesjednanou individuálně, jestliže byla sepsána předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah podmínky, zejména v souvislosti s předem sepsanou běžnou smlouvou.

K výkladu Směrnice ve vztahu k rozhodčím doložkám ve spotřebitelských sporech existuje poměrně rozsáhlá judikatura Soudního dvora Evropské unie. Pokud k výkladu určitého evropského předpisu existuje judikatura SDEU, pak by soudy členských států měly vnitrostátní právo, které upravuje odlišně otázky regulované současně unijním právem, vykládat v souladu s interpretací učiněnou SDEU. Závěry, k nimž ve své judikatuře dospěje SDEU, je nutno na skutkově totožné případy použít jako interpretační vodítko pro všechny další obdobné případy a nelze je chápat jako závěry týkající se pouze a jen případu, v němž byla předběžná otázka předložena.

Dle rozhodnutí Soudního dvora Evropské Unie ve věci C-168/05 E. M. M. C. vs. C. M. M. S. platí, že Směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že vyžaduje, aby vnitrostátní soud, kterému je předložena žaloba na neplatnost rozhodčího nálezu, posoudil neplatnost rozhodčí dohody a zrušil tento nálezný v důsledku toho, že uvedená dohoda obsahuje zneužívající klauzuli, i když spotřebitel neplatnost rozhodčí dohody uplatnil nikoli v rámci rozhodčího řízení, ale pouze v rámci žaloby na neplatnost.

V rozhodnutí SDEU ve věci C-40/08 Asturcom Telecomunicaciones SL vs. C. R. N. soudní dvůr uvedl, že ustanovení na ochranu spotřebitele obsažená v právních předpisech Společenství představují ustanovení, která jsou součástí veřejného pořádku, z čehož vyplývá, že právo Společenství ukládá vnitrostátnímu soudu povinnost přezkumu.

V rozhodnutí SDEU o předběžné otázce ve věci C-137/08 VB P. L. Z. vs. F. S., rozhodl SDEU tak, že s ohledem na takové nerovné postavení [spotřebitele] stanoví čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice, že zneužívající klauzule nejsou pro spotřebitele závazné. Jak vyplývá z judikatury, jedná se o kogentní ustanovení, které směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran rovnováhou skutečnou, která může obnovit rovnost mezi těmito smluvními stranami (viz výše uvedené rozsudky M. C., bod 36, a Asturcom Telecomunicaciones, bod 30). Soudní dvůr zdůraznil, že k tomu, aby mohla být zajištěna Směrnicí zamýšlená ochrana, může být nerovné postavení mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem narovnáno pouze pozitivním zásahem, vnějším ve vztahu k samotným smluvním stranám (viz výše uvedené rozsudky O. G. E. a S. E., bod 27, M. C., bod 26, jakož i Asturcom Telecomunicaciones, bod 31). Vnitrostátní soud tudíž musí v rámci činností, které vykonává na základě ustanovení směrnice, ověřit, zda smluvní klauzule, která je předmětem sporu, který mu byl předložen, spadá do působnosti této směrnice. Pokud ano, je uvedený soud povinen posoudit z úřední povinnosti tuto klauzuli s ohledem na požadavky ochrany spotřebitele stanovené v uvedené směrnici.

Uvedené právní závěry Soudního dvora Evropské Unie byly promítnuty i do judikatury Ústavního soudu. V nálezu Ústavního soudu ze dne 5. října 2011, sp. zn. II. ÚS 3057/10, bylo dovozeno: „Ve smyslu čl. 3 odst. 1 Směrnice (č. 93/13/EHS) ve spojení s bodem 1 písm. q) přílohy mohou být považovány za nepřiměřené podmínky spotřebitelských smluv rovněž rozhodčí doložky, resp. vzdání se práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránění uplatnění tohoto práva, které dle čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice nejsou pro spotřebitele závazné, z čehož vyplývá, že vnitrostátní soud má pravomoc posoudit rozhodčí doložku ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a obchodníkem (profesionálem) ve světle uvedené směrnice, a to i když spotřebitel sám nepřiměřenost doložky nenamítal (tzv. absolutní neplatnost).“

Na problémy vzniklé v souvislosti s aplikací Směrnice a zákona o rozhodčím řízení ve spotřebitelských věcech reagovala i novela zákona o rozhodčím řízení č. [19/2012](#) Sb. Podle § 32 ZRŘ ve znění účinném ke dni 1. 4. 2012 platí, že návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem musí být podán do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá, nestanoví-li tento zákon jinak. Byl-li rozhodčí nález vydán ve sporu ze spotřebitelské smlouvy a návrh na jeho zrušení podal spotřebitel, soud vždy přezkoumá, zda nejsou dány důvody pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. a) až d) nebo h). Podle § 33 ZRŘ v novelizovaném znění soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c) ZRŘ, jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé. To neplatí, jde-li o spory ze spotřebitelských smluv. Novelizované znění zákona o rozhodčím řízení tedy ve spotřebitelských věcech ruší povinnost namítat neplatnost rozhodčí doložky v řízení před rozhodci a umožňuje přezkoumat platnost rozhodčí doložky i v případě, že to spotřebitel v řízení o zrušení rozhodčího nálezu nenamítne.

Podle důvodové zprávy k zákonu č. [19/2012](#) Sb. se novela snažila odstranit rozpor českého vnitrostátního práva s evropskými směnicemi na ochranu spotřebitele, mimo jiné právě i se směrnicí Rady č. 93/13/EHS. Změna § 32 ZRŘ reaguje dle důvodové zprávy na rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské Unie. Ta jednak dochází k výkladu směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách takovým způsobem, že soud musí i bez návrhu, a to i ve fázi, kdy byl podán návrh na nucený výkon pravomocného rozhodčího nálezu, posoudit rozpor rozhodčí doložky s vnitrostátními kogentními pravidly, a dále, že soud musí takovýto přezkum učinit z úřední povinnosti. Z toho důvodu odpadá v novelizovaném znění zákona o rozhodčím řízení povinnost spotřebitele uplatňovat důvody ke zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. a) až d) nebo h) ZRŘ, neboť soud z těchto důvodů přezkoumá rozhodčí nález vždy z úřední povinnosti.

Důvodová zpráva ke změně § 33 ZRŘ dále uvádí, že ze současné judikatury Soudního dvora Evropské Unie (především rozsudek ve věci M. C. nebo A.) lze dovodit, že platnost rozhodčí doložky musí být přezkoumána v následném soudním řízení. Ustanovení § 33 ZRŘ však stanoví, že soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c) ZRŘ, jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé. Toto ustanovení je v rozporu s rozhodovací praxí Soudního dvora Evropské Unie, a proto bylo nezbytné přistoupit k jeho změně.

Ačkoli je na řešený spor nutno aplikovat znění zákona o rozhodčím řízení před novelizací provedenou zákonem č. [19/2012](#) Sb., je třeba i předchozí znění zákona o rozhodčím řízení interpretovat v souladu s výkladovými principy, které vyložil Soudní dvůr Evropské Unie ve výše citovaných rozhodnutích. Eurokonformní výklad ustanovení zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném do 31. března 2012 ve spotřebitelských věcech vyžaduje, aby byla platnost rozhodčí doložky v soudním řízení přezkoumávána z úřední povinnosti i v případě, kdy spotřebitel neplatnost rozhodčí doložky v řízení před rozhodci nenamítl (§ 33 ZRŘ). K takovému závěru konečně Nejvyšší soud dospěl již v usnesení ze dne 22. února 2012, sp. zn. 33 Cdo 3721/2011. Ze stejných důvodů je soud povinen platnost rozhodčí smlouvy v řízení o zrušení rozhodčího nálezu ze spotřebitelské smlouvy posoudit z úřední povinnosti i tehdy, kdy žalobce podá v zákonem stanovené lhůtě (§ 32 odst. 1 ZRŘ) podle ustanovení § 31 ZRŘ z jakéhokoliv důvodu návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem. V takovém případě pak není významné, že žalobce námitku neplatnosti rozhodčí doložky uplatnil až v dovolání. Nejde totiž o novou skutečnost, k níž by soud podle ustanovení § 241a odst. 4 o. s. ř. nemohl přihlídnout, ale o námitku nesprávného právního posouzení věci odvolacím soudem.

Nejvyšší soud v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, jež bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 121/2011, dospěl k závěru, že neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad

hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem.

Obdobný závěr je třeba učinit v daném případě.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 ZRŘ má rozhodčí smlouva zpravidla určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny.

Při úvaze, zda si shora uvedeným způsobem strany leasingové smlouvy dohodly pro řešení jejich případných budoucích sporů, že je bude rozhodovat ad hoc rozhodce, nelze pominout, že výběr příslušného rozhodce byl ponechán na vůli navrhovatele, tedy pouze jedné ze stran, když bylo možno předpokládat, že navrhovatelem v případném budoucím sporu bude s velkou pravděpodobností žalovaná, zřejmě jakožto členka Asociace leasingových společností ČR. Rozhodce navíc měl být vybrán pouze ze seznamu vedeného touto asociací, když tato asociace neměla charakter stálého rozhodčího soudu ve smyslu ustanovení § 13 ZRŘ a tudíž nebyla ani oprávněna vydávat statuty a řády, které by mj. mohly výběr rozhodců vázat na seznam u nich vedený. Za této situace je třeba v souladu se závěry usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, považovat uzavřenou rozhodčí smlouvu podle § 39 obč. zák. za neplatnou pro rozpor se zákonem.

Takto sjednaná rozhodčí doložka je neplatná i pro rozpor s ustanovením § 56 odst. 1 občanského zákoníku, když představuje ujednání, které v rozporu s požadavkem dobré víry znamená k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

K obdobnému závěru dospěl i Ústavní soud v nálezu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10, když v jím posuzované věci konstatoval, že výběr rozhodce byl ponechán na vůli účastníka s tím, že žalující strana jej vybere ze seznamu, který vede rozhodčí společnost (Asociace arbitrů), jež nebyla a není stálým rozhodčím soudem, přičemž takový seznam rozhodců může být v okamžiku řešení sporu v rozhodčím řízení naprosto odlišný od seznamu v okamžiku uzavření rozhodčí doložky. Výběr rozhodce pak vůbec nemusí záviset na vůli účastníka, který se na daný subjekt obrací, nýbrž daleko více může být ovlivněn ze strany rozhodčí společnosti (např. zařazením konkrétních osob do seznamu nebo naopak vyřazením jiných). To znemožňuje transparentní výběr rozhodce. Tyto závěry Ústavního soudu dopadají i na danou věc.

Odvolací soud zamítl žalobu na zrušení rozhodčího nálezu, protože žalobce neuplatnil námitku zániku rozhodčí smlouvy v rozhodčím řízení při prvním úkonu ve věci, aniž v řízení o zrušení rozhodčího nálezu posuzoval otázku platnosti rozhodčí doložky z úřední povinnosti. Jeho rozhodnutí tedy není z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné.

Nejvyšší soud proto dovoláním napadené rozhodnutí podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Jelikož důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

(zdroj: www.nsoud.cz)

Další články:

- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)